

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 4 Mei 1913. N°. 1841.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangecomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f —.12 per regel.

Van de Doleinding.

XCI.

DERDE REEKS.

XXVIII.

Want zie, die verre van U zijn, zullen vergaan; Gij roest uit, al wie van U afhoort; Ps. 73: 27.

Toenadering tot of verwijdering van God kan plaats hebben in alle sferen van ons leven. Die sferen zijn zeer onderscheiden de een van den ander. Ieder weet, hoe het een geheel andere sfeer van zijn leven is, zoo er gehandeld wordt van zijn verborgen omgang met zijn God in het gebed, of te wel dat er sprake is van een handelsovereenkomst, waarbij hij den zegen van zijn God inreikt. Reeds ziel en lichaam maken een doorgaande splitsing in ons leven, en bij beide voelen we toch wel het onderscheid, of de kracht Gods in ons werkt van verder af of van dichterbij. Natuurlijk moet men het begrip van afstand hier niet in letterlijken zin nemen, God is altoos alomtegenwoordig, en in zooverre is er van afstand nooit sprake. Toch heet dit niet, dat we zeer goed weten wat het is, van God af te dwalen, of nabij onzen God te zijn. Als Asaf spreekt van deulken, die „verre van God zijn“ en van God afhooren, bedoelt hij in 't minst hiermede niet, om ook maar iets op Gods alomtegenwoordigheid af te dingen, doch geeft hij toch zeer wel te kennen, dat er in de gedachten en overleggingen van een goddeloos geen beweging is naar God toe, maar veel meer een beweging in zijn geest, die van God afgaat. Het dicht bij God zijn bedoelen we dan in gelijken zin, waarin we zeggen kunnen, dat we ons dicht bij een vriend of broeder voelen, ook al zijn we plaatselijk van hem gescheiden. Men kan op een zelfde rustbank met iemand samen zitten en toch elke gemeenschap met hem missen, zoodat er tusschen het hart van den een en het hart van den ander een zeer groote afstand ligt. En omgekeerd, kan iemand in een ander wereldjeel vertoeven, dat toch zijn hart vlak bij u is en uw hart vlak bij hem. Het denkbeeld van afstand wordt wel eigenlijk in den zin van plaatselijke scheiding genomen, maar behoudt gewoonlijk zijn volle betekenis, ook al is er van plaatselijke afstand ganschelijk geen sprake. In zooverre kunnen we zeer wel ook bij een alomtegenwoordigen God van een afstand spreken, die Hem of geheel van ons scheidt, of altoos zijn nabijheid zeer onderscheidenlijk, d. i. in meerder of in mindere mate, doet gevoelen.

De sferen van ons leven zijn vele in aantal. Er is een geheel stoffelijke sfeer in ons leven, in die sfeer van ons heen. Er is een eigen sfeer van ons lichamenlijk leven, en daar is weer de sfeer van onze zintuigen, als onderscheiden van de sfeer van ons spier-, aderen- en zenuwweefsel. Geheel onderscheiden hiervan is dan weer de sfeer van onze geest, en in de sfeer van dien geest is het ook weer geheel iets anders, of we te doen hebben met ons waarnemend besef of met ons denkend bewustzijn, en sterker nog, of we te doen hebben met ons zedelijk leven, met onze schoonheidsgewaardiging of met onze religieuze verheffing. Dit alles zijn afzonderlijke sferen, waarin ons ik zich beweegt, waaruit het indrukken opvangt, en waarop het inwerkt. Voor dit alles zijn in ons wezen de middelen en instrumenten in geschapen, en nu werken in die deelen en organen van ons wezen zekere krachten. Die krachten kunnen zwak of te kunnen sterk zijn, maar hoe ze ook uitkomen, altoos zijn deze krachten, die in ons werken, uitingen van de almachtige kracht Gods, en Hij zelf is het, die in deze krachten werkt. Was nu de lawerking van de kracht Gods steeds dezelfde en altoos gelijkmatig, nooit wisselend of zich wijzigend, zoo zou er ook in ons leven geen verandering vallen waar te nemen. Doch dit is juist niet zoo. De deelen of organen van ons menschelek wezen kunnen op zich zelf van zeer verschillende aard zijn. Reeds de zintuigen kunnen aanmerkelijk verschillen, zoo bij het gehoor als bij het gezicht, en naar mate de zintuigen in sijnheid of grofheid uiteenloopen, verschilt dan ook de kracht, die er in werkt. Wat een Bach op mudkaal terrein werkte, is voor ons niet anders waarneembaar dan door ons oor. Niet alsof het uitwendig zintuig van het gehoor de tonen greep, verbond en dan weer scheidde, maar omdat op en in dat zintuig van ons gehoor een geestelijke kracht kan werken, die zeer uiteenloopt. Dat meerdere of mindere in kracht nu, dat in ons werkt, bepalen niet wij, maar bepaalt God voor ons. Hoe hooger nu die krachten in ons zich verheffen, des te meer en

des te inniger werkt God op ons in. Als ge een idioot kind voor u ziet, en ge plaatst daarnaast de beeltenis van een Kant of Rafael, dan voelt ge aanstonds, hoe de bezielende en verbeelende kracht Gods op veel verder afstand van dat idioote kind is gebleven en daarentegen zulk een denken en zulk een schilder zeer nabij is gekomen. En zoo blijft het steeds voor ons besef, hoe beslist we ook de alomtegenwoordigheid Gods bejijden. Er bestaat niets en leeft niets, of altoos schuilt er zekere kracht in, die zich in wat leeft zelfs als een bewegende kracht openbaart, en steeds blijft het, zoals Paulus het te Athene uitsprak: „In Hem leven we, bewegen we ons en zijn wij.“ „Iets wat Paulus volstrekt niet alleen uitsprak van de geloovigen, maar van al wat mensch heet. Hij stond toen op den Areopagus tegenover een vergadering van heidenen, die nog geen van allen het hoogere leven deelachtig waren geworden. Het was hem genoeg, dat hij menschen voor zich zag, om 't voor allen uit te spreken, dat zij aldus leefden, zich bewogen en waren door een kracht, die zich in alles openbaarde, en dat deze kracht een kracht Gods was. En dit wel in dien zin, dat in die kracht God zelf tegenwoordig was, zoodat hij zonder aarzeling zeggen kon: „In God leven we, in God bewegen we ons en in God zijn wij.“

Zijt ge nu in die hoogere beschouwing ingegaan, dat ge in heel het leven om u heen werking en kracht waarneemt, en het u niet anders kunt indenken dan zoo, dat al die kracht, die zich uit, werkt en openbaart, wel in en door het creatuur voor u waarneembaar wordt, maar niettemin van God uitgaat, dan kan het niet anders, of ge zult de hand Gods in dit alles volstrekt niet overal even duidelijk en klaar waarnemen, maar integendeel met zeer sterk geteekend onderscheid. Als een aardworm langs het voetpad kruip, is er in dien aardworm zekere kracht, want ge ziet de beweging; maar de beweging is zoo onbeduidend en die kracht zoo zwak, dat zulk een aardworm zonder meer nimmer de gedachte aan Gods mogendheid in u zou wakker roepen. Het is dus in dat nietige wezen wel kracht Gods, die werkt; hoe toch zou het anders leven? Maar wat ge ervan waarneemt, maakt zoo weinig indruk, dat de nietige beweging, die ge bij goed opletten merkt, u niet kan treffen en u niet ophieven zal tot de gedachte aan God. Treft daarentegen uw oog de vlucht van den adelaar, die uit zijn rotsnest neerstrijkt op zijn prooi, dan maakt de pracht van deze verschijning een indruk op u, die zich aanstonds voor u vertolken kan in de bewondering van Hem die dezen machtigen rotsvogel schep. En wordt de beweging, die ge waarneemt, nog sneller, zoodat ge ten laatste de wolken dreigen en de bliksem-schichten door het luchttruim schieten ziet, dan openbaart zich voor uw oog zulk een ongemeene kracht, dat ge vanzelf de gedachte aan de kracht Gods in u voelt opkomen. Vooral bij al dargene, dat uitgaat boven de gewone maat en tot het verhevene behoort, vestigt zich die indruk in het ontvankelijk gemoed onmiddellijk.

Zoo want vanzelf het leven er ons aan, om in al de verschijnselen om ons heen zekere kracht te erkennen, en leidt ons geloof er toe, om voor al deze krachten het initiatief in God en in God alleen te zoeken, maar niet dan met zeer verschillende en ver uiteenlopende indrukken. Die indruk is zelfs zoo verschillend, dat we in het gewone leven ternauwernood aan den Goddelijken oorsprong van de krachten, die we werken zien, denken, en dat het slechts een enkele maal bij zeer buitengewone krachtswerkingen is, dat ze ons tot God opleiden. Zelfs hierbij maakt het dan nog verschil of we de werking dier krachten verstaan en begrijpen, of dat ze ons verrassend en onbegrijpelijk voorkomen. De werking van een stuk geschut kan geweldig zijn, maar omdat de mensch het zelf maakte, laadde en afschoot, kan men er wel van schrikken, doch zonder dat het ons aan God doet denken; iets, wat natuurlijk onjuist is, want ook bij dat geschut is het God en God alleen, die in de stoffen der natuur en in de vliedigheid van den mensch de krachten aan den mensch schenkt, welke hem in staat stellen, het kanoon daar te stellen en af te vuren. Maar dit alles baat niet. Omdat we weten, dat het de mensch is, die het uitvindt, saamstelt en bezigt, kan het ons door zijn geweld wel doen beven, maar het werkt geen hoogere gedachte. Zoo is het met de bliksemnagel van den onweersreijn, met de wending van het stoomrad, met de wonderde telegraaf en telefoon; al te gader krachten en werkingen, die indruk maken, maar die ons niet ophieven tot hooger, omdat de mensch zelf er de verklaring van

is. Dit maakt dan ook, dat natuurkundigen, die zich in de gangen en wegen van de natuur verdiepen, al minner bij de werking van deze wonderde krachten aan God denken, en er te laste in roemen durven, dat door hen alles uit den mensch wordt verklaard. Natuurlijk heeft men geheel ten onrechte hieruit afgeleid, dat dit komen onder den indruk van het Goddelijke slechts het zelfbedrog van den onkundige was. De uitkomst toch heeft geleerd, dat een vrome natuurkundige niet alleen even diep als een gewoon landman door de machtige werkingen van de elementen geponeerd wordt, maar dat juist hij steeds meer in alles de hand Gods bewonderd gaat. Maar op zich zelf blijft het een feit, dat in het gemeen genomen, de onbegrepen dingen het eerst en het meest tot God opleiden, en doen voelen, dat in de krachten der natuur een kracht Gods werkt. Gelijk ge nu aan de kracht, die de mensch werkt en de bewegingen, die de mensch maakt, ontdekt, dat hij er is en dat ge met hem te doen hebt, zoo ook is het hier met opzicht tot de tegenwoordigheid Gods. Ontvangen we bij wat we waarnemen den indruk; Ziedaar Gods kracht die werkt, dan wordt de openbaring van die kracht voor ons een ontdekking van Gods tegenwoordigheid. Het „ult Hem, door Hem en tot Hem“, brengen we voor ons besef dan op alle dingen over, en zoo komt steeds meer een geloof in ons op, dat ons Gods tegenwoordigheid ten slotte in alles doet eeren. Eerst leert men dan door het onderwijs dat men ontvangt, wat we omtrent Gods alomtegenwoordigheid te weten hebben; ingaande in het leven wordt die tegenwoordigheid ons door de consciëntie gedurig herinnerd; maar eerst daarna ontvangt dat geloof steeds meer vorm en wezen door wat we om ons waarnemen; tot ten slotte de geloovige mensch Gods doen en Gods werking in alles begriift en beluistert, en nu weet, hoe hij steeds niet alleen mystiek, maar ook feitelijk, zich voor het aannijn van zijn God bevindt.

Doch juist hierbij nu komt de afstand aan de orde. Tusschen God en ons bestaat altoos zekere afstand, maar die afstand mindert of neemt toe, naar gelang van twee dingen. Eenerzijds naar gelang ons zielsoog, dat Gods tegenwoordigheid zal waarnemen, helderder of doffer is, anderzijds naarmate de openbaring van Gods kracht sterker of zwakker zich aandient. Het eerste is een geloofskwestie. Wie het geloof mist of in het geloof nog zeer achterlijk is, zal de nabijheid van zijn God vaak nauwelijks waarnemen; terwijl omgekeerd het kind van God, dat helder uit zijn geloofs oog ziet, steeds en in alles de hand van zijn God ontdekt. Dit is het eerste punt van verschil, maar hierbij komt nu het tweede, meer objectieve, dat metterdaad de openbaring van Gods tegenwoordigheid in het eene ding zooveel klaarder is, dan in het andere. Ge behoeft hierbij niet anders dan aan de meest gewone dingen in het leven te denken. Als een kind merkt, dat moeder hoest, omdat ze verkouden werd, denkt het daarbij aan niets hoogers; maar wordt daarentegen moeder krank ten doode toe, zoodat ze de stem van haar kind niet meer kan opvangen en steeds afweert in kracht, dan voelt datzelfde kind een overweldigende aandoening van onheil en weemoed in zich opkomen en wekt het zien op moeder vanzelf de gedachte op aan dien God, in wiens hand zij is, zoodat het kind voor moeders leven gaat bidden. En zoo nu is het in alle ding. Bij het eene bijna geen denken aan God, bij het andere zeer sterk. In het eene geval de werking van Gods kracht nauwelijks opgemerkt, bij het andere die werking zeer diepen indruk makend. En zoo dan ook bij het eene een gewaarwording, dat God zelf in de werking zijner kracht zich openbaart en vertoont, en bij het andere nauwelijks een schaduw van zijn beeld opgevallen. Is nu die ontdekking van onzen God voor ons besef zeer zwak, zoo verschijnt zijn beeld ons op groter afstand, maar is die ontdekking zeer scherp, helder en sterk, dan verkrijgen we een gewaarwording, alsof God zich naar ons toe heeft bewogen en nu zeer dicht bij ons gekomen. Een werking van twee kanten altoos. Wij zelf, subjectief, door onheiligen zin van ons zielsoog voor onzen God verblind, oftewel het zielsoog door geloofshelligheid helder voor onzen God ontsloten. Maar dan ook evenzoo aan den anderen kant de werking van Gods kracht zich vol en krachtig aan ons openbarende zoodat we den levenden God als voor ons zien en zijn hand ons voelen aangrijpen, oftewel die werking van Gods kracht zoo zwak geworden, dat het is, of ze ons niet dan zeer uit de verte toekomt. Al is het dan, dat God van den aanblijg tot den einde toe steeds aan alle

plaatsen tegenwoordig is, zoo kunnen we toch niet ontkomen aan den indruk, dat onze God de eene maal meer uit de verte op ons inwerkt en de andere maal ons zeer nabij komt en als met zijn vleugelen dekt. Ware dit nu enkel schijn en labeelding, zoo zou er geen waarde aan te hechten zijn, maar dat is volstrekt niet zoo. Dit onderscheid tusschen de werking Gods op een afstand en de werking Gods van zeer nabij, is in volen zin werkelijkheid, ook al is het begrip van afstand of van maat uiteraard nooit in onzen gewonen menscheleken zin op God den Heere toepasselijk. Als iemand in de volle kracht zijns levens staat en de gezondheid en de welstand uit heel zijn wezen spreekt en ik vergelijk die flinke, krachtige verschijning met een toringkranke, die in zijn laatste stadium wegwijkt, dan is wel de kracht Gods, zoolang er leven is, in beide werkzaam, maar toch in geheel verschillende mate. Bij den een zoo heerlijk, dat de kracht Gods u in het oog springt uit de gezonde kracht van zijn creatuur, en daarentegen bij den ander slechts nauwelijks, zoodat ge gevoelt, hoe hier de kracht Gods is teruggeweken. Zoo is het bij den mensch en zoo is het bij het dier. Als de leeuw zijn prooi bespringt, openbaart zich een geweldige kracht vol majesteit, die u gevoelen doet, hoe het Gods kracht is, die zich hier openbaart. Licht daarentegen een visch op het droge te zien, dan is het of God het dier losliet. Als in den zomer de natuur in volle pracht van tint en vorm ons haar weelde doet toeglanseren, spreekt er in alles kracht en leven, en in die kracht en in dat leven is Gods tegenwoordigheid; doch is het blad verdort, zijn de takken kaal geworden, en is het veld aardrijk verstorven, dan is het leven in de doodschaduw verzonken en is het of de kracht Gods, ook al uit ze zich dan weer op andere manier, het leven uit die natuur terugaamt. Als ge in de dorre wildernis omdoelt, hebt ge een indruk, alsof uw God zeer verre is geweken; in de weelde van de Oostersche natuur daarentegen is 't, of uw God zich uit een Paradijs zich naar u toebewegt.

En geheel ditzelfde nu komt nog sterker uit in de hoogere sferen des levens. De wereld onzer gedachten kan arm en kan rijk zijn. Is ze nu zeer armelijk gevuld, mist ze kracht om in de diepte te gaan, en wat uiteen ligt in hooger verband saam te bladen, zoodat ge geen ideaal aan de tranen ziet opkomen, maar voorttobt in het onbehulpene, — dan maakt dit op ons den indruk van een gedachtenleven zonder hoogere bedelling, geheel in het lagere opgaande en zoo armelijk toegerust, dat er van God niets in te bespeuren valt. Staat er daarentegen een machtig denker op, wiens gedachtenstroom het heelal schijnt te omvatten, die oplicht als de adelaar en het firmament doorschouwt, en die in geheel dezen gedachtenkring van zijn geest elke diepte doorpelt, elke hoogte beklimt en elken omvang weet te omlijnen, dan ontvangt men den indruk van een reusachtig geestesleven, werkend met krachten, die hij misbruiken moge, maar dan toch door het feit zelf van wat ze aandurven, het merkteken toonend, dat het krachten Gods zijn, die hier den menscheleken geest tot zoo wonder betoon in staat stellen. In den botterik is het een God van verre, in den doordenker der eeuw een God van nabij, ook al verbrandt hij als Icarus zijn vleugelen in den gloed, dien hij overmoedig trotseerde.

Geheel ditzelfde ziet ge op zedelijk gebied. Zwakke, onmachtige personen, die in den zedelijken strijd van het leven gedurig onderliggen en soms zelfs hun zedelijk leven misbruiken tot egotistisch voordeel, ergeren u en bannen eerder de gedachte aan Gods heiligheid uit uw hart, dan dat ze tot zijn heiligheid u zouden opleiden. Hebt ge daarentegen te doen met een held op zedelijk gebied, die geen smaad of kruis ontziet, alle lijden tart om zijn hooger doel te bereiken, en u aangrijpt door zijn onzelfschuldigheid, dan spreekt in den zedelijken moed van dien held als in het heilige uw God u aan, en gevoelt ge, hoe in het bijzijn en in de tegenwoordigheid van dien voortreffelijken man uw nabijzijn bij uw God u als vanzelf eerder toekomt.

Op het gebied van hetgeen boeit en in de sfeer van het schoone dat u bezelen kan,ervaart ge geheel hetzelfde. Wat men noemt de schoonheidsfeer, of met een vreemd woord het aesthetische, kan zelfs nog sterker dan het zedelijke in machtige antithese uiteengaan. Het schoone en boeiende beweegt zich in het sinnelijke, zichtbare en hoorbare, en spreekt daardoor scherper vanzelf uw eigen zieleven toe. Door het feit, dat er zonde in ons woont en het geestelijke van ons gewaarwording schier noodzakelijk met het sinnelijke in tegen-

stelling geraakt, vloeit als vanzelf voort, dat de zondige neiging in ons zich vaak met voorkeur op het sinnelijke werpt en zich met dit sinnelijke zoekt te verrijken. Dit kan overwonnen worden en het wordt vaak met Gods hulpe overwonnen, en keer op keer heeft kracht uit God ook op dit gebied het menschelekje schoone in dienst van het heilige gesteld. Juist daardoor echter deed zich ook in de sfeer van het schoone geheel hetzelfde verschijnsel voor. De eene maal schitterde op dat gebied de kracht Gods en was het God zelf, die zich in het schoone, dat de mensch schep, verheerlijkte, maar ook een ander maal zag men het Goddelijke uit deze sfeer van het schoone terugwijken en hield in zijn kunst de mensch het schoone verre van zijn God.

En tenslotte was het evenzoo in de sfeer van het godsdienstig leven. De eene maal werkelijkheid, uitwendig vertoon en tot in het heilige vervalsching van den levenden God, dat het scheen of juist uit het vroom gedoe de kracht Gods geheel week en de tegenwoordigheid Gods in zijn tempel niet meer te bespeuren viel. Doch daartegenover een ander maal ook in de sfeer van het religieuze een heerlijke openbaring van vrome, innige door God gewekte kracht, waarin God zelf zijn heerlijke nabijheid aan de vrome ziel openbaarde. In den eeredienst van schijn en vorm God zelf, dien men aanbidde, van verre staanden uit het heiligdom geweken, en daarentegen in de waarachtige vroomheid niets dan kracht des Geestes zich openbarende en God zelf nabijkomend tot het Hem zoekend hart.

Een verschil alzo in alle sferen van ons menschelek leven. Allerwegen krachten werkend en die krachten nooit anders in hun ontplooiing, dan door God zelf gewekte, door God zelf onderhouden en van God zelf gedragen levensfactoren. Maar al deze krachten en factoren de eene maal den glaas van het Goddelijke op zich dragend en door den schemer der realiteit God zelf in zijn heilige tegenwoordigheid voor ons ontsluitend; en daarentegen de andere maal het goddelijk merk in deze krachten en factoren verwakend, dof makend wat glansen moest en hun Goddelijken oorsprong verloochnend, om alzo de tegenwoordigheid Gods te verdonkeren. De eene maal God steeds dichterbij ons en ons innerlijk besef God naderbij gekomen, de andere maal daarentegen Gods tegenwoordigheid in de verte teruggedrongen. Altoos tusschen den God van nabij en den God van verre de keuze.

DR. A. K.

„Een wolke nam Hem weg“.

[HEMELVAARTSDAG].

En als hij dit gezegd had, werd hij opgenomen onderwijzende zij het zagen, en een wolke nam hem weg van hunne ogen. Handelingen 1: 9.

Na de scheiding op den Olijfberg bleven de discipelen van Jesus in verlegenheid achter. Jesus' opvaren ten hemel liet hen in hun verlateheid zoo droef het gemis van zijn heilige tegenwoordigheid gevoelen. Wel reeds waren ze sinds 't Volbracht op Golgotha bij aanvang aan die verlateheid gewend. Eerst tot aan zijn verrijzenis uit 't graf, en toen bij 't scheiden na de eerste verschijning tot hij hun nogmaals verscheen, maar toen werd die verlateheid toch nog keer op keer weer door zijn wederomkomen afgebroken. Wel verlieten er soms meerdere dagen achtereen, dat ze hun Jesus dan niet meer zagen, en ook niet hoorden van anderen, die hem nogmaals ontmoeten mochten, maar toen bleef bij 't scheiden dan toch altoos nog de hoop, 't vooruitzicht van een nadere ontmoeting levendig. Nog altoos bleef Jesus op deze aarde verkeerend, en zoolang 'dat aanhield, leefde toch altoos de hope van weersien nog in hun hart.

Jesus is dan ook niet in stilheid verdwenen. Op zichzelf ware het zeer wel denkbaar geweest, dat Jesus, na de verschijning aan de driehonderd in Galilea, zich aan niemand meer levend vertoond had, en dat hij zijn discipelen uit zijn niet-weer-verschijnen zelf de conclusie had laten opmaken, dat hij alzo voor goed van deze aarde was weggegaan naar hooger.

Toch ging het zoo niet toe. Jesus heeft in een hoogst plechtig oogenblik van zijn jongeren afscheid genomen. Voor hun oogen is hij opgevaren ten hemel. En na zijn heergaan hebben door God gezonden hemelbode in engelentaal hun Jesus' afscheid vertolkt.

Ikat ons daarvoor danken. Niet enkel toch voor de discipelen, maar ook voor de geloovigen die daarna kwamen, en evenzo voor ons, is het feit van Jesus' zichtbare Hemelvaart van zoo onschatbare waarde.

Stel u toch voor, dat de jongeren bij de Hemelvaart van hun Koning niet tegenwoordig waren geweest, en dat Jesus ongemerkt en door niemand gezien, van een eenzaam bergtop en bij het ingaan van het nachtelijk duister, deze aarde